

ЗАПОВІТНІ КАРБИ ЗАПОРОЖЦІВ

Серед головних здобутків методології історичної науки XIX – XX століть – вчення про співіснування в культурі, а значить і в історіографії, двох ліній: народної та офіційної. Радянська і, ширше, істматівська історіографія звела це вчення до боротьби культур експлуатуємих мас та панівних класів рабовласників, феодалів, капіталістів. Але найвидатніший історик другої половини XX ст., академік АН УРСР і РАН Б. О. Рибаків у своїй монографії “Язычество древних славян” (М.: “Наука”, 1981) вивів зазначене вчення з-під тиску політичного доктринерства, показавши палеолітичні витоки історичної пам’яті народу. Розвиваючи саме цей напрям, Ю. О. Шилов у серії монографій та окремих статей 1991 і наступних років [1-24] заглибив витоки пра-України до XIX тис. до н. е. і окреслив систему всіх основних ланок історії з кінця палеоліту до сьогодення. При цьому була розроблена новітня, постістматівська методологія [18, с. 278-279; ін.] й зроблено висновок про першопричину роздвоєння культури з виникненням державності-цивілізації: народне корениться у нормах общинного ладу, офіціоз же формується в умовах класових, тоталітарних формацій.

Слід підкреслити, що професійна історіографія незалежної України відторгла (в основному; разом з марксизмом-ленінізмом, як здається історикам) вчення про співіснування двох культур і повернулася до офіційної позиції (взірця десь рубежу XVIII-XIX ст.). Прикладом сказаному може слугувати прекрасний за формою, але бідний за змістом, небезпечний (див. вище про відторгнення) за сутністю фоліант “Україна – козацька держава” [24]. На щастя, є й приклади позитивні, праці О. А. Білоуської “Україна давня: Євразійський цивілізаційний контекст” (К.: “Генеза”, 2002), Г. К. Кожолянка “Духовна культура українців Буковини” (Чернівці: “Прут”, 2007) та ін.

Працюючи в окресленому напрямку демократизації культури, її оновлення через новітнє “онароднення”, зосереджуюся не стільки на теорії (це, здебільшого, моя “внутрішня кухня”) скільки на емпіричному підґрунті: “Були б кістки, а м’ясо наросте!”. Тому дбаю про поглиблення досліджень і визнань архіву Кам’яної Могили, “Веди словена” й “Велесової книги”, ведичних міфоритуалів арійських курганів України, її фольклору та писанок. У цьому переліку особливо місце посідають заповітні карби козаків. Більшість із них – відповідно до індоєвропейської традиції завчання текстів та усної передачі їх із покоління у покоління (чим збереглися не тільки фольклор і билини, а й “Веда словена”, не кажучи вже про індоарійські Веди) – довгий час передавалися усно, і лише “Скупський переказ” записано давньослов’янською глаголицею. Нещодавно відійшов у світ пращурів Леонід Безклубий, один із двох хранителів Козацького Звичаю. Цей Хранитель навчив, за прадавньою традицією, Степового Батька; а ще оприлюднив 28 карбів і дозволив опублікувати два перекази, – науковий розгляд цієї спадщини [25] є завданням цієї статті.

Ось що розповідає “Супойський переказ” (за назвою ріки в районі полтавського Артаплоту): “Колись у сиву давнину народив *Батько Коло з Матір’ю Даж-землею* грозовою під час нічної грози люд український, та й дав їм землю з півночі на опівдень (од моря до моря) та з заходу на схід (од Дунаю до Дніпра-Дону), та й заповів їм не ходити за ту землю та не оддавати. А щоб сильні були, пов’язав Словом: “Поки шанувати будете мене з матір’ю та Слово оте стосове – будете неуборимі доки бринітиме отой Звичай в совісті душі вашій“. Та дав брата свого Місяця на сторожу козацтву тому характерному, щоб берегли землю ту денно і ношно. А щоб вправні були та згуртовані, то докинув вісім

променів своїх козацьких на небо, щоб у скруту поглядали на Вожа того [і] знали, в чім сила їхня козацька. Й була од Батька сторожа – чорна ненависть безмежна та завбачливість розуму од підступу, межі товариства, неправди проти звичаю та до ворога лють. А од Матері, землі грозової, любов безмежна до люду Краю, сім'ї своєї, – така червона аж багряна, як сполох небесний”. Мною виділено ті ситуативні словосполучення, які містять у собі так звані внутрішні календарі, що дозволяють датувати твори народної та ін. культур.

Бачимо тут шанування найдавнішого державотворчого терміну Коло. А матриархальна іпостась Даж(а), що може бути датована передоднем воцаріння Дажбога-Тельця (з 4400 р. до н. е.), відповідає початку Трипілля етапу В (з 4600 р. до н. е.). Цей висновок узгоджується із означенням у переказі місячного, притому 8-частинного зодіаку – який змінився сонячним 12-частинним не раніше 2400 р. до н. е. Таке датування підтверджують карби 20 та 24 (за публікацією Л. Безклубого): “Місяць – дядько старший над душами правдивими козацькими”; “Вистригти оселедець – стати під Батьків заповіт: то Колові сонячні брати-промені до краю доведені”.

Витоки кола – найдавнішого у світі терміну для означення державності-цивілізації – сягають виникнення найперших міст держави Аратта (із VII тис. до н. е.; апофеоз Аратти відображує трипільська археологічна культура 5600-2200 рр. до н. е.), планування яких набуло вигляду концентричних кіл чи спіралей. Тодішні назви України зберігають протохатське *ka-* у значенні ‘(зодіакального Тельця-) бика’: Кальнів, Коломия (< **Kal-lam-ASU* ‘Бик-полум’яний-БОГ’, “(Місто) під опікою Тельця). На причетність до цього державотворення слов’ян-українців вказують не тільки назви міст, але й відлуння приручення (приблизно із 6600 р. до н. е., за матеріалами Кам’яної Могили) великої рогатої худоби. За О. М. Трубачовим [28, I, с. 254, 272], це відбулося на протослов’янських стадіях, до виникнення праслов’янських корови – коли її називали алінья, яка була споріднена і з хаттським ‘биком’, і з ще давнішою ‘оленихою’. У найдавнішому в світі літопису Кам’яної Могили (на Запоріжжі) є термін *Kalam=un* ‘Країна (Шумер) = народ’ [29, с. 61, 667, 822]. Звідтіля й Каліца та Кайле-град слов’янської Веди; пізніша Влес-книга [дощечка 37-а, за Б.І.Яценком] знає ‘Спільноту’ Колунех, Кьлоуне [д. 4-в, 19] та Гол(о)уне (> ‘Сонячний’ Гелон грецького “батька історії” Геродота). Ці значення поєднуються семантикою слов’яно-українського кола як і ‘сонце’, і ‘круг’, і ‘сходка’, і ‘угруповання’ також. “Велесова книга” неодноразово згадує початок державності 10-тисячолітньої давнини, коли “почашхом градіє ставіті, огніца повсуде роскладаяті” [д. 2-б] – відповідно до звичаю Аратти-“Трипілля” концентрично планувати міста й періодично їх оновлювати, спалюючи при цьому старі. Говориться також [д. 17-б]:

Колуне нашу залишили ворогам.

І та Голуне, колем будучи, тяжко дісталася ворогам.

Отож міста наші клоум ставити маємо, як і отці наші...

Відображенням ранньої Аратти (Аріти [27, с. 74]) у “Веді словена” є пісні про БОГА Коляду [27, с. 9-198] та Першолюдину на ім’я Іма [27, с. 361-392]. Образ цього прачоловіка знаний багатьма індоевропейськими народами... Злетівши на Святу гору й знайшовши в її печері БОГА Вогнища (Йогница), Іма служив йому “три години” – заклавши цим відповідний канон. Вимагаючи своєї частки від “суру агне”, Вогнебог спадає на поле біля “Бела-града фаф Каліца” (‘Біло-міста святого Кола’; згадується й Кайле-град) – по якому згодом, після пожежі, гуляють ті ж 9 ‘мами і дівчата’ (статуетки яких, а також самоспалення-оновлення міст і сіл характерні для Трипілля). Пройшовши таку науку, Іма-першопредок пішов по селам і хатам – фь наше селу, фь наше кьші – вчити малку дете

да сі пее Ясна книга,
 Ясна книга і Ратіна,
 і Ратіна і Звезница,
 і Звезница і Земица,
 йоще Юду,
 – да сі учиш малку дете, – нехай вчать(ся) малі діти,
 да сі пише на Златна Каница. нехай пишуть Златий Канон.

На тому й зросли, на поміч Імі-царю, із тих дітей молоді воєводи – “първа рэскица”, ‘перша русь’. Ці терміни походять від ведичного раджанья або расья і означають керівне ‘війство’. Його ознаку – найдавніші зображення й відбитки “запорізьких оселедців” (кіс, звідкіля й косаки>козаки) – маємо на статуетках та черепах Трипілля етапу С (3600-2200 рр. до н. е.). Чоловічі коси згадуються й у Веді словена [27, с. 120, 126, 338]:

Роділу се малку дете нішанліе;
 Коса му е со злату позлатєна!

Перейдемо до розгляду збереженого уривку безіменного (“Скупського”) переказу: “Наша держава називалась Скупою Краю, пов’язаних Словом, літ тому 5190, як вона постала. Населяли чорнухи деревляні (опалені дерева), кіми, анти, рокси, беренди, татрани, ольбери, топчаки, ревути, шельбири – рій родів козацьких, а разом – вкраїнці, бо в Краю предків жили, опороженому Могилами Святими. Тисячі років проіснувала Скупа Вкраїнська, і нікому не було вільного ходу через родові землі її, поки Слова, Звичаю та землі своєї тримались. Селились “од воза” однією вулицею крученою, кожна станиця була як столиця, ніхто не грабував і за те собі кращої не будував, усі жили сильно і щасливо, пісень плакальних не було, смерті не боялись...”.

Невідомо, на жаль, з якого часу відраховується літ тому 5190. Леонід Безклубий узнав перекази від свого діда у 1964 р. Тоді виходить, що дата переказу відповідає 3226 р. до н. е., рубежу I-II С Трипілля. Якщо ж рахувати від заснування Запорізької Січі або легендарної Берладі пониззя Дунаю, то вийде на декілька століть раніше; якщо ж від перших згадок Gosak(ів) у написах 220-225 рр. античної Сіндіки (наступне Тмутороканьське князівство Русі, нині Тамань) – то вийдуть часи Трипілля А. Яким би неймовірним (з точки зору мови Переказу тощо) не здавалася б нам така глибочинь, але вона відповідає кільком іншим датам, відомим з легенд Савур-могили про походження Богатиря-вершника (близько 3102 р. до н. е.) та “Мазуринського літописця” про виокремлення слов’ян із давнішої спільноти братніх народів (2591 р. до н. е.).

Виокремлення приблизно у тих же роках слов’янського (вже не праслов’янського!) етносу – тоді ще під назвами оріяни (< Аратта+Аріан > Оріса, Одіса > Одещина) й боруси (> борисфеніти, за Геродотом та ін. античними авторами) – виявляється й через ушанування ними Сварога й Дажбога-Сварожича. Цей тандем, за яким простежуються Сонячний зодіак на чолі із Тельцем, міг виникнути (за даними історичної астрономії [3 та ін.]) лише близько 2400 і не пізніше 1700 р. до н. е. Основний фактаж щодо цих висновків зосереджено у “Велесовій книзі”. За “Словом про те, як язичники вклонялися ідолам”, після берегинь у вірі праслов’ян запанували рожаниці (Трипілля, за Б. О. Рибаківим) і Род-Сварог (починаючи з доби бронзи, за М. О. Чмиховим). За “Повістю врем’яних літ”, до Сварога люди “паліцамі і каменієм бяхуся”, а при ньому “нача коваті оружье” й “закон уставі женам” патріархальний – що підтверджує наведені вище відомості й висновки про час та умови виокремлення слов’ян з індоєвропейської спільноти.

З оглядом на вищесказане, “5190 літ” Переказу доцільніше ототожнювати з 3226 р. до

н. е. Проте державницький термін *скупа* (< *купа*, 'сукупність') виник, очевидно, раніше, – в тому ж етнокультурному середовищі праслов'ян, але ближче до Балкан, де зберігається й досі (серб. 'збори'-скупа, 'група'-скупина, 'Парламент'-Скупштина; при цьому свою країну серби називають *Крайною*). Його можна вивести [30, с. 30-31, 34-36] із хетт. *Курара(s)* < хатт. *Kamamas* > хуррит. *Kuba(ba)* > малоазій. *Kybele* (БОГИНЯ-Праматір, втіленнями якої можна вважати слов'янських *Купав(к)у* й *Купалу*). Звідціля дослідники виводять 'купання' й 'кобилу', проте '(с)купа' ближче до вшанування Праматері матриархальних Аріти "Веди словена" й Трипілья. Тим паче, що й "у слов'янському **kobyla*, значення якого передає родючість і життєву силу (пор. навіть сам жіночий рід слов'янського слова), ще можна намацати рудименти цієї культової практики" [30, с. 31] – зокрема, виготовлення араттами- "трипільцями" величезної кількості жіночих статуеток тощо.

Реаліям Аратти- "Трипілья" відповідає ще кілька ознак "Скупського переказу". По-перше, згадка про тисячі років існування (які на теренах України мали лише населення історичної Аратти-Арти-Арсанії VII тис. до н. е. – I тис. н. е. та, відповідно, трипільської й споріднених із нею археологічних культур). По-друге, передуючий кім(мерійц)ям етнонім 'опалені дерева' може бути співставленим як із Йогницею "Веди словена" та Огнебогом і огнищанами "Велесової книги", так й зі звичаєм "трипільців" періодично спалювати- оновлювати свої дерев'яні поселення. По-третє, опороженням Могилами Святими – курганами оріян та аріїв – міг бути лише Край араттів, які курганів-могил не будували. По-четверте, вказані у Заповіті способи розбудови й існування станиць відповідають араттським: переїхавши (перед спаленням застарілого села або міста) на нове місце, люди планували своє самодостатнє поселення колами чи спіраллю.

Заповітний карб 13 також згадує "Рій родів Скупи Української", в контексті обрядового побратимства. Досить детально цей звичай описує карб 5: "Мазепство: один на один, на шаблю – руку, на пояс – друг[у], надріз та змішують мазку; на світанні на Святій могилі біля матері чи род[и]теля, повертаючись на вісім сторін та приказуючи: "Свідок Бог наш батько та степ гайний" (Роджипіття час). Після кроплять в келих з вином та одноразово випивають. Коли просто братчик, то випиває сам суперед товариства". Інший варіант: "На Святій Могилі, біля Матері чи Радетеля, як сходить Батько Коло Ярило, один до одного, один на шаблю руку, на пояс другий, надрізують коло кістяшок кулака і змішують мазку (кров) – повертаючись на вісім сторін та приказуючи: бережем Край Звичаєм, одне одного обичаєм, свідок Бог наш Батько та степ гайний. Після кроплять у келих з вином та одноразово випивають". Звідціля найвищий Заповіт Козацького Звичаю (карб 13): "Не бийтесь поміж собою. До тих пір, доки молодь з молоком матері та від старшини буде всотувати несприйняття зверхності над собою і в собі, в роду, до тих пір Рій родів Скупи Української буде в змозі мазкою братчиковою захистити землі свої на користь свою ... помираючи, заповідаю: постійно народжуючи звичаєві мазки, будете вічно і сильно панувати".

Витоки мазепства українських козаків простежуються на 2,5 тисячоліття углиб, до розквіту скіфо-античної культури. Але не виключаються й більш давні, арійсько-індійські часи роджипіття. Споріднене призвище мав запорожець Семен Ранджида (за реєстром 1756 р.). А в Індії розповсюджені подібні імена, що походять від санскритського 'Воїна звитязного' Ранджіта (за С. І. Наливайком).

Серед опублікованих натепер заповітів козаків-характерників, а також переказів і легенд про них, на особливу увагу заслуговує дохристиянський Спас. Його витоки простежено у Спасительстві, яке становило основу майстерності й влади жерців-правителів Аратти та Аріану. Спасительство – це вміння знімати протиріччя суспільного буття, аж до

протирич між життям-і-смертю, між речовинними (“людськими”) проявами матеріального світу та його ж польовими (“Божеськими”) першоосновами [9, с. 131-137, 223-252; ін]. У Заповітах родини козаків Скульських [див. 26] присутні підтвердження достеменності наведених вище Переказів та їх давнини: “...Наука Спаса Великого загублена, залишились лише малі спаси: знахарство, різне чаклунство, замовляння, дрібні “чудеса” (...) Про це розповів твій дід, а мій батько, коли на степовому кургані “прив’язував” мене до Сонця (...) Людина – це Боже стебло, на якому ростуть божі зерна числом до дев’яти (...) Срібна людина (Сяйво), Даж, Малка, Сак, Вол, Хор і ще четверо (...) Сьомого зовуть Кален, дев’ятого – Тар, десятого Швах, а того, що живе на небесах, зовуть Род (...) Для того, щоб Малка добре прикривала Дажа, Сяйво й тіло, дитину треба хрестити, тоді всякій тварі важко буде в неї вчепитися, щоб точити (...)”.

У пошануванні Дажа і Малки (що відповідають Дажбогу та “малкам моми” і “малку дете” слов’янської Веди тощо) видно рубіж матриархату й патріархату кінця трипільської Аратти (III тис. до н. е.). Обряд дохристиянського хрещення за участю цієї пари божественних чакр (знаних також індоарійськими йогами) відповідає хрестоподібним вівтарям трипільських помешкань; серед останніх трапляються співставимі з тими шумерськими храмами, які присвячувалися богині Нінхурсаг, “матері всіх дітей”. У їхніх інтер’єрах представлено посуд для випечки хліба та омовінь, зернотерку, а також піч та хрестовидий вівтар (що впарі зароджують “лексическое гнездо *kresati в славянських язиках” зі значеннями ‘викресати вогонь’, ‘творити красу’, ‘воскресати’, рос. ‘крестьяне’, слов. Кресень та індоарій. Крішна [28, I, с. 136-138]). Комплекс можна співставити з українським звичаєм приймати пологи. Баба-повитуха (по суті – Праматір села), омиваючи немовля, за угодою з батьками відразу ж хрестила його (“бо ще, не дай Боже, помре нехрещеним”) – а піп у церкві лише затверджував обряд та ім’я. Звичай склався задовго до виникнення християнства.

Українські козаки втратили Скупу Українську разом із нижньодунайською Берладдю XII століття, яка з часів правління князя Святослава Хороброго (964-972 рр.) конкурувала із Києвом. Це були держави общинно-араттського й тоталітарно-руського типів. Перемога феодалної формації Київської Русі, помножена на традицію рабовласницької Скіфії й рівняння обох – через Елладу, Рим, Візантію – на тоталітарні формації Європи, призвела до блокування офіціозом народної традиції попередньої, общинної формації Аратти–Арти–Арсанії VII тис. до н. е. – I тис. н. е.

Всупереч владі тоталітарної державності, та, первинна традиція європейської та й світової цивілізації залишилася під опікою селян і козаків України й інших народів колишньої індоєвропейської спільноти. У Січах понизь Дніпра і Дунаю традиція общинної державності (кола, скупы, государства, коша) зберігалася до 1775 – 1828 рр.; на Кубані й запорізькій Гуляй-Пільщині ця традиція піднялася й сховалася у народній культурі ще й у 1917 – 1921 рр. Зростає вірогідність сучасного відтворення її у процесі формування самоврядування (цей словесний термін козак-запорожець ХХ ст. Н. І. Махно використовував поряд із гр. “анархією”), перспективного оновлення общинних підвалин загальноєвропейської та ін. цивілізації...

Відкриття в Україні ведичного, аратто-арійського підґрунтя слов’янської етнокультури було підтримано авторитетнішими істориками Росії, академіками-директорами науково-дослідницьких інститутів РАН. Мовознавець О. М. Трубачов опублікував (Вопросы языкознания. – М.: “Наука”, 1996, 3) схвальну рецензію на мою монографію “Прародина ариев”; археолог й історик Б. О. Рибаків [31, с. 3] визнав перспективність нашого напрямку і звернувся до українських колег із закликом: “Предки

арийцев жили в Поднепровье. В славянской мифологии есть бог Сварог. А на санскрите “сварга” – небо. Есть все основания предполагать, что “Ригведа” зародилась на берегах Днепра. В русской летописи упоминается слово “останцы”. Это те, кто остался жить, хотя племена отправились в Индию. Мой призыв к украинцам: займитесь изучением санскрита, по языковым признакам найдите среди своих племен “останцев” и восстановится связь времен”. До напрямку Даниленка–Рибаківа–Шилова приєдналися у монографічних дослідженнях С. І. Наливайко, В. О. Кобилюха, Г. К. Кожоляно, у підручниках О. А. Білоуська, В. Ф. Остафійчук та ін. [див. 26-30], – й етноісторична лакуна між Араттою та Січчю на сьогодні заповнена.

Проте, це лише початок оновлення. Як зазначено на початку статті, переважаюча більшість вітчизняних вчених не перечать тому офіціозу, де панують думки Л. Л. Залізняка, В. В. Отроценка, П. П. Толочка, М. В. Поповича про належність Трипільля до семітської етнокультури, про його додержавний рівень, невідповідність Аратті тощо; простежується намагання оголосити академіків Рибаківа, Трубачова, Шилова шовіністами. Цей напрямок, аби звести нанівець зв'язок “Трипільля з праслов'янами, а отже і з українцями”, не зупиняється навіть перед фальсифікуваннями фактів й історіографії [18, с. 36-37, 110-113, 174-177]; він штучно створює образ трипільців як “неодмінно з великими горбатими носами – далекі посланці з Близького Сходу” (Етнічна історія давньої України. – Колективна монографія П. П. Толочка, В. В. Отроценка та ін. – К.: ІА НАНУ, 2000, – С. 20-26). Пущена при цьому дезінформація про переважання (по одній непевній, серед десятків інших, знахідці черепа; по статуеткам з ремінісценцією голів черепах і сов) серед носіїв трипільської культури вірменоїдного антропологічного типу (індоевропейського, але схожого на семітський) – панує навіть у підручниках з “Українознавства”. А міжнародний часопис “Рідна Віра” (№ 3(41)'3) публікує таке: “Твердження від Юрія Шилова, які зводяться до повернення Назад, до Задньої СловоСлави є ще більш небезпечними від випадів юдея Бузини, бо вони завуальовані і закодовані вже на ложній Суті, на Оратанії (...) Кат України” тощо. Ще більш огидна суміш накручена в опусах доктора наук, колишнього співробітника Президії АН УРСР і НАНУ Ю. М. Канигіна. Цей “популяризатор” (слідом за співробітниками Інституту археології НАНУ: “Археологія”. – К., 1996, № 2. – С. 111) проголошує зв'язок Ю. Шилова “с російським профашистським движением”. Розгортається, як бачимо, не наукова полеміка відносно найактуальнішого напрямку, а спроба відвернути від нього українську культуру, залякати українців “шиловщиною” (Там же. – С. 106 та ін.), нацькувати громадськість і уряд держави на академіка трьох країн (України, Росії, США) й “живого класика” (бо вшанований вже, не будучи при цьому офіційним двічі Героєм, прижиттєвим пам'ятником від народних організацій Польщі, США, України). Старайтесь, “антифашисти”, старайтесь, – чим паскудніший “–”, тим життєдайніший “+”.

Без сукупності таких чеснот, як неупередженність, сміливість, новаторство, народність (‘демократизм’, ‘націоналізм’ або ‘язичество’) окреслені протиріччя – між “+” і “–”, між двома напрямками академічної науки (“Язычеством древних славян” Б. О. Рибаківа започаткованими) – не зняти. Приклад зняття надав російський академік О. М. Трубачов, коли вище вітчизняних робіт поцінував “Slawisches Etymologisches Wörterbuch” німця М. Фасмера, при цьому зазначивши: “Для работ такого рода единственный критерий – знание и умение, но не отбор участников по национальному признаку”. На таку ж оцінку в повній мірі заслугоує й етнографічне дослідження гуцулів Р. Ф. Кайндлем. Ми почали розгляд виникнення державності й козацтва на теренах України з констатації протистояння офіційної та дійсної картин історії. Протиріччя між ними

знімається методологічним урахуванням двох ліній історіографії: тоталітарної, що не сягає глибше формування “рабів Господніх” біблійної тощо доктрин – та демократичної, що корениться у часах обцинних формацій. Надавши перевагу корінній, ми, по-перше, значно розширюємо коло джерел; по-друге, вивільнюємося від тиску ідеологічних парадигм і занурюємося в суспільне буття; по-третє, отримуємо власну концептуальну владу, незалежну від марксистської чи біблійної; а головне – починаємо розуміти дійсні пріоритети цивілізації, її історії та перспектив, місце в ній України й слов'янства. З цієї – новітньодемократичної – позиції й створено даний нарис.

На його завершення слід наголосити ту обставину, що розкриття глибин історичної пам'яті народу, її обцинного корення – не є проблемою лише історіографії чи то етнокультурного престижу тощо. Перед українцями й слов'янами загалом стоїть проблема належного завершення того циклу Відродження (добіблійного, ведичного підґрунтя європейської-індоевропейської-загальнолюдської цивілізації), який було розпочато на рубежі XVI – XV століть геніями Італії, підхоплено німецькою Реформацією (церкви) й французькою Просвітою (народу наукою, замість релігії); у другій половині XIX ст. естафета оновлення культури перешла до слов'янського Неоправослав'я (яке має оновити розуміння БОГА, а разом із тим і якість подальшого розвитку земної цивілізації; див. вище про Спас). Цей процес і місія в ньому слов'ян-українців розглядається у багатьох моїх творах: наукових [3, 6, 8, 10, 18, 20, 23], художніх [19, 22] та ін. Дана стаття – частка цієї роботи.

ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Шилов Ю. А. О названии полуострова Чонгар // Проблемы истории Крыма. – Симферополь: СГУ, 1991. – Вып. II. – С. 14-15.
2. Шилов Ю. О. Аратта і Аріан. Пракорені Русі // Тези Всеукраїнської наук. конфер. “Переяславська земля та її місце в розвитку української нації, державності й культури”. – Пер.-Хмельн.: МПП “Буклет”, 1992. – С. 46-47.
3. Шилов Ю. А. Мифы о “космических странниках и календарная служба Европы V-I тысячелетий до н. э. – М., 1992. – 32 с. // На рубежах познания Вселенной. Историко-астрономические исследования, XXIII. – М.: “Наука”, 1992. – С. 272-303.
4. Шилов Ю. О. Про витоки космогонічних уяв запорожців // Українське козацтво: витоки, еволюція, спадщина. – К.: І АНУ, 1993, вип. II. – С. 147-153.
5. Шилов Ю. О. Населення українських земель за часів індоевропейської спільноти: пракорені української фольклорно-обрядової культури // Матеріали до української етнології. – К.: УФЕЦ ІМФЕ НАНУ, 1995. – Вип. 1(4). – С. 145-155.
6. Шилов Ю. А. Прародина ариев: История, обряды и мифы. – К.: “СИНТО”, 1995. – 744 с.
7. Шилов Ю. А. Триполье и Троя, Илион и Гелон // Третий Международный философский симпозиум “Диалог цивилизаций: Восток – Запад”. – М.: Изд-во Рос. ун-та дружбы народов, 1997. – С. 44-46.
8. Шилов Ю. О. “Велесова книга” та актуальність прадавніх учень. – К.: Книжкова палата України, 2001. – 154 с.
9. Шилов Ю. О. Джерела витоків української етнокультури XIX тис. до н. е. – II тис. н. е. – К.: “Аратта”, 2002. – 272 с.
10. Шилов Ю. О. Праслов'янська Аратта. – К.: “Аратта”, 2003. – 56 с.
- 11-14. Шилов Ю. А. Пращури. – К.: “Аратта”, 2003. – 110 с.; Минск: “Ильин”, 2004. – 432 с.; М.-Мн.-К.: “Русская Правда”, 2006. – 432 с.; Шилов Ю. О. Пращури. – Вінниця: “Континент-ПРИМ”, 2006. – 168 с.

15. Шилов Ю. О. Арійські традиції запорожців // Козацьке лицарство – основа національного виховання. – К.: МАУП, 2004. – С. 7-14.
16. Шилов Ю. О. Витоки етносу й цивілізації слов'ян // Р. Ф. Кайндль. Вікно в європейську науку. Матеріали II Міжнародного наук. семінару “Кайндлівські читання”. – Чернівці: “Прут”, 2005. – С. 215-227.
17. Шилов Ю. О. Національна ідея – витоки, сучасний стан і перспектива розвитку // Матеріали I Міжнародної наук.-практ. Конференції “Рідна Віра – духовна сутність слов'ян”. – К.: ТО “Перунова Рать”, 2005. – С. 100-105.
18. Шилов Ю. О. Чого ми варті. – К.: “Аратта”, 2006. – 292 с.
19. Шилов Ю. О. Брама Безсмертя. – К.: “Аратта”, 2006. – 340 с.
20. Шилов Ю. О. Українська національна ідея. – К.: “Аратта”, 2007. – 65 с.
21. Шилов Ю. О. Давня історія України в контексті світової цивілізації. – К.: МАУП, 2007. – 220 с.
22. Шилов Ю. О. Трипілля: аратто-арійсько-українські казки / Художники Олександр і Олеся Вакуленко. – К.: “Аратта”, 2008. – 66 с.
23. Шилов Ю. А. Основы славянской цивилизации. – М.: в печати, 2008. – 784 с.
24. Україна – козацька держава. – Автор-упорядник В. Недяк. – К.: “ЕММА”, 2004. – 1216 с.
25. Безклубий Л. З давніх звичаїв // Спас. Український звичай. – Запоріжжя: Ін-т козацтва ЗДУ, 2000. – С. 8; Шилов Ю. О. Арійські традиції запорожців // Козацьке лицарство – основа національного виховання. – К.: МАУП, 2004. – С. 9; Косуха О. Вільний спосіб життя. – Ескада–Київ: На правах рукопису, 2005. – 192 с. Див. також:
26. Савур-могила. Легенди та перекази Нижньої Наддніпряни / Упоряд. В. Чабаненко. – К.: “Дніпро”, 1990. – 261 с.; Скульський А. М. Спас. – Николаев: ООО “Приват-Полиграфія”, 1997. – 128 с.; Скульський А. М. Спас. Заповіт // Спас. Український звичай. – Запоріжжя: Ін-т козацтва ЗДУ, 2000. – С. 4-5, 40; Кобилюх В. О. Українські козацькі назви у санскриті. – Львів–К.–Донецьк: ІПШ “Наука і освіта”, 2003. – 244 с.; Наливайко С. І. Українська індоаріка. – К.: “Євшан-зілля”, 2007. – 640 с.
27. Славянские Веды. – Состав. и комм. Асов А. И. – М.: “ФАИР-ПРЕСС”, 2003. – 704 с.
28. Трубочев О. Н. Труды по этимологии: Слово. История. Культура. – М.: “Языки слав. к-ры”, 2004. – Т. 1-2. – 800 с., 664 с.
29. Кифишин А. Г. Древнее святилище Каменная Могила. Опыт дешифровки протошумерского архива XII-III тысячелетий до н. э. – К.: “Аратта”, 2001. – 872 с.
30. Мосенкіс Ю. Л. Трипільський прасловник української мови. – К.: НДПТІАМ, 2001. – 80 с.
31. Рыбаков Б. А. Предисловие // Н. И. Кикешев. Воззвание к славянам. – М.: “Всеславянский Собор”, 1998. – С. 3-4.

А н н о т а ц и я

Исследуются заветные “карбы” запорожцев – тексты, которые усно передавались из поколения в поколение. Рассматриваются карбы и легенды, собранные Леонидом Безклубым, одним из хранителей казацких традиций.

Петро Чернега, Андрій Телегуз

ПОНЯТТЯ “ЕТНОС” В УКРАЇНСЬКІЙ НАУКОВІЙ ДУМЦІ

Проблема теорії етносу відносно нова в українській етнології і викликає чимало дискусій в науці. До середини ХХ ст. майже ніхто з вчених не ставив питання про природу, сутність і буття етносу, а якщо ставив, то лише частково, для розробки теорії нації. Вчені ХVIII-ХІХ ст. для визначення людських спільнот використовували термін “рід”, “плем'я”,